

Världskartan i Marco-Polo-handskriften Cod. Holm. M.304.

Schematisk världskarta typ 'zonkarta' orienterad med öster uppåt, återgående på den grekiska uppdelningen av världen i *klimate*, latitudzoner, där de tempererade beboeliga zonerna omges av obeboeliga zoner vid ekvatorn och polerna. Här är den heta ekvatorszonen också uppdelad av Oceanen i två delar med Antipodkontinenten i söder till höger, en karttyp som återfinns i Macrobius' *Kommentar till Scipios dröm* och ytterst går tillbaka på pythagoreiska föreställningar. Den norra kontinenten till vänster inrymmer Medelhavet och Svarta havet.

Kartan med den omgivande texten har på 1450-talet tillfogats på bakre försättsbladet till en fransk handskrift av Marco Polos reseberättelse ca 1350 (M.304), som på 1300-talet tillhörde den franske kungen Karl V:s (1364-1380) bibliotek och senare ägdes av Paul och Alexandre Petau, vilkas bibliotek 1650 köptes av drottning Kristina. Den gavs ut i faksimil 1882 av A. E. Nordenskiöld.

Texten lyder radrätt återgiven:

Mundi formam omnes fere consentiunt rotundam esse. Idemque de terra sentiunt, que in medio rerum constituta, gravia queque ad se trahit, aquis majori ex parte submersa. Sunt qui arbitrantur quatuor ejus plagas apparere, quas magnus intersecet Oceanus duobus amplissimis fluminibus eas ambiens, quorum alterum Zodiaco subiciatur, alterum ab aurora dextra levaque per polos defluens, extra Columnas Herculeas jungatur; atque in hunc modum totius terre quatuor porciones velut ingentes insulas emergere, que celo subjecte benigno mortalium habitationes admittant. Parmenides terram sicut et celum in quinque zonas partitus est, quarum duas polis propinquoires

nimio rigore frigoris, et tertiam que cursui solis obiceretur excedenti estu, inhabitabiles existimavit. Reliquas hinc atque inde, inter torridam et gelidas, felici temperamento culturam recipere, quam plures tum greci tum latini secuti sunt. Plerique unam tantummodo partem terre emersisse tradiderunt inter septentrionem et equinoctialem circulum, id quod divinam mentem hominum causa statuisse, digna sententia quam christianus approbet.

"Att världens (=universums) form är rund är nästan alla ense om. Detsamma anser de om jorden, som är belägen i världens mitt, drar åt sig allting tungt och till större delen är täckt av vatten. Några hävdar att fyra områden framträder på jorden, vilka den stora Oceanen skiljer åt, omgivande dem med två breda floder, av vilka den ena ligger under zodiaken, den andra rinner ned från öster till höger och vänster över polerna och förenas utanför Herakles' stoder, och att på detta sätt fyra världsdelar framträder liksom väldiga öar, vilka under en välvillig himmel kan ge plats för de dödligas bosättningar.

Parmenides delade upp både jorden och himlen i fem zoner, av vilka han ansåg de två närmast polerna obeboeliga genom alltför stor köld, den tredje genom omåttlig hetta, eftersom den är blottställd för solens bana. De övriga, på bägge sidor mellan den heta och de frostiga [zonerna], är genom sin gynnsamma temperatur mottaglig för odling. Honom har många [skribenter], både greker och latinare, anslutit sig till. Åtskilliga har berättat att blott en del av jorden har stigit upp [ur vattnet] mellan Norden och dagjämningscirkeln, vilket den gudomliga viljan hade bestämt för människans skull, en åsikt som förtjänar att godtagas av den kristna människan."